

ÖDEMİŞ İPEKLİ DOKUMALARI¹

Nursen GEYİK DEĞERLİ*

Özet

Geleneksel kumaşlar içinde yer alan Ödemiş İpeği, global yaşamdaki tekstil koşullarında hayatta kalma mücadelesi vermektedir. Saf ipek olarak üretilen Ödemiş İpeği'nin Efeler dönemine dayanan tarihçesi ve o dönemdeki kullanım şekilleri oldukça ilginçtir.

Ödemiş İpeği'nin üretimi esnasında yaşanan zorluklar, ürün çeşitleri ve kullanıldığı alanlar, tüketici memnuniyetinin artırılması ve bu kumaşın devamlılığı için gerekli olan koşulların irdelenmesi konu içinde ele alınmıştır. Ödemiş İpeği, başlangıçta %100 ipek olarak üretilmiştir. Maliyetleri düşürebilmek adına, ipek ipliğine zamanla pamuk, keten, rayon, polyester vb. iplikler karıştırılmış ve dokunan kumaşlar Ödemiş İpekli Dokumaları olarak piyasaya sunulmaya başlanmıştır.

Günümüzde İzmir'in Ödemiş ilçesinde üretimi yerleşik olarak devam eden Ödemiş İpekli Dokumaları, geleneksel tekstil kumaşları içindeki önemini halen korumakta; son 3 yıl içindeki %70 üretim kaybına rağmen, değişik uygulama alanlarındaki kullanımları ve bireysel çabalar ile yaşatılmaya çalışılmaktadır. Değişen tekstil koşullarına uyum sağlayan Ödemiş İpekli Dokumaları'nın çeşitleri ve kullanım alanlarına ait bilgiler konu içinde anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İpek, Ödemiş İpeği, Ödemiş İpekli Dokumaları

SILK WOVEN FABRICS OF ODEMIS

Abstract

Ödemiş Silk, being one of our traditional fabric, has been struggling to survive against varying global conditions in textile. The history and usage of Odemis Silk tends to the time of Efe's (the local independence warriors of Egean region in the past) is very interesting.

Difficulties in production; product range and usage areas; ways to increase consumer satisfaction and continuity of Odemis Silk production are some of the topics assessed. Ödemiş Silk was initially produced from 100% pure silk where afterwards mixed with cotton, linen, bamboo, polyester etc. to decrease costs.

Keys: Silk, Odemis Silk, Silk Woven Fabrics of Odemis

¹ Bu makale 15-18 Kasım 2012 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen I. Uluslararası Yöresel Ürünler Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Haliç Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Sanatta Yeterlik Öğrencisi
Sayfa 53

GİRİŞ

İpek; ipek böceğinin kendisine koza üretmek için ürettiği ince, çok parlak, çok esnek ve dayanıklı bir iştir. Türkçe'deki ipek sözcüğü Kıpçak Türkçesi'ndeki *yipek* sözcüğünden gelir. (Dölen, 1992:141)

M.Ö.2700 yıllarında Çin'de ortaya çıkan ipek, İpek Yolu ile İstanbul'a ve Avrupa'ya taşınmıştır.

M.S. 552 yılında Bizanslılar döneminde Anadolu'ya getirilen ipek böceği tohumlarının üretimi Bursa bölgesinde başlamış, zaman içinde Bursa'nın ve Osmanlı Devleti'nin ekonomisine büyük katkı sağlamıştır. Ancak Osmanlı Devleti topraklarında başlayan gerileme ve dağılma ile, öncelikle pamuklu sanayi, ardından yünlü ve ipekli dokuma sanayi yabancı rekabetine maruz kalmış; 1860'lı ve 1870'li yıllarda demiryollarının yapımıyla, Osmanlı pazarı Avrupa mallarının istilasına uğramıştır. (Memioğlu, 2002:211)

1908 yılında üretimi gerçekleşen **18 bin ton yaş ipek kozası** tarihin en yüksek üretim seviyesini oluşturmuş; zaman içinde ekonomik ve siyasi nedenlerle yaşanan sıkıntılar, üretimin azalmasına neden olmuştur. (Karaca, 2008:1)

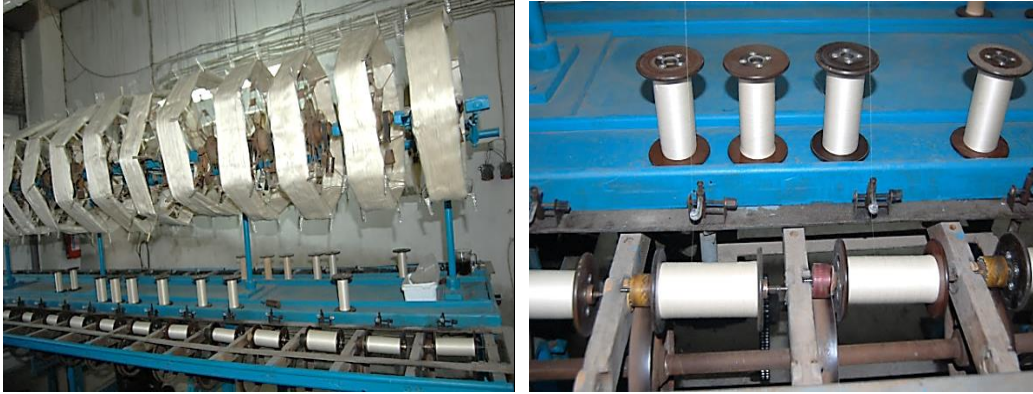
Günümüzde İzmir'in Ödemiş ilçesinde üretimi halen devam eden Ödemiş İpekli Dokumaları, geleneksel tekstil kumaşları içindeki değerini muhafaza etmekte ve değişik uygulama alanlarındaki kullanımları ile yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Ödemiş İpekli Dokumaları hakkındaki bu çalışmada, yeterli yazılı kaynakların olmaması nedeniyle, halen kumaş üretimine devam eden firmalarla yapmış olduğum yüz yüze görüşmeler ve edindiğim bilgiler ana kaynağımı oluşturdu. Çalışmam süresince sağladıkları destek, verdikleri bilgiler ve araştırmamda kullanılmak üzere hazırladıkları katalog ve numune kumaşlar için özellikle Ödemiş'te yerleşik olarak üretim yapan firmalara; Türkiye'deki ipek böcekçiliği konusunda verdikleri istatistiki ve güncel bilgiler için de Kozabirlik çalışanlarına teşekkürlerimi sunuyorum.

Ödemiş İpeği ve İpekli Dokumaları

Ödemiş İpeği'nin, minimum 50 cm. enden maksimum 3mt. ene kadar % 100 saflıkta bir kumaş olarak üretimi yapılabilmektedir. Ödemiş İpeği, ipeğin en saf kullanıldığı kumaş çeşitlerinden biridir. İpeğin doğal rengi, fildişine, kreme yakın bir renktir. Ödemiş İpeği'nin rengi de tamamen dokumada kullanılan ipliğin doğal rengine bağlıdır ve günümüzde top boyama metodu ile renkli kumaşlar üretilmektedir.

Ödemiş İpeği 120 denye atkı ipliği, 60 denye çözgü ipliği ile yaklaşık 65 gr/m² ağırlığında üretilebilmektedir. Çözgü sıklığı çözgüde 36tel/cm. iken, atkı sıklığı 22tel/cm ile 27tel/cm. arasında değişmektedir. Geleneksel biçimde üretilmiş Ödemiş İpeği, yıkandığı zaman yumuşar ve formu bozulur. Orijinal sertliğini koruyabilmek için, ılık suyla silinerek yüzeyi temizlenmeli veya kuru temizleme yapılmalıdır (Ciritoglu 2012a).

Şekil 0-1 İpek ipliğinin cam kılavuzlar yardımıyla çileden makaralara aktarılması
(N.G.Değerli, Ödemiş, 2012)

Ödemiş ve çevresinde, geleneksel Ödemiş İpeği dışında; saf ipek ve farklı malzemelerin karıştırılarak dokunduğu, çeşitli kalitelerde olan ve farklı işlevlerde kullanılan kumaşlar da üretilmektedir. Ayrıca ipekli kumaş dokuyan tezgahlarda pamuk/keten, pamuk/rayon ve pamuk/polyester karışımli kumaşlar da dokunabilmektedir.

Ödemiş İpeği'nin Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar

Ödemiş İpeği günlük kullanımında yaşanan sorunlar nedeniyle, sınırlı alanlarda kullanılmaktadır. Ödemiş İpeği'nin ana sorunları:

- Yıkanamaması
- Yüzey düzgünlüğünün az olması
- Saklama süresinde kumaşın kırılması
- Pahalı olması

Yakın geçmişte %100 saf ipek olan Ödemiş İpeği ile ilgili yaşanan sorunlar ve yeni nesil ürün çeşitlerinin tüketici gruplarına yeterince tanıtılmaması, kaliteli ipek ipliği temininde yaşanan zorluklar; kullanım alanlarının daralmasına ve saf ipek iplik, pamuk, keten, rayon karışımli Ödemiş İpekli Dokuma kumaşlarının satış ve pazarlama alanlarında öne çıkmasına sebep olmuştur (Ciritoglu 2012b).

Ödemiş İpekli Dokumalarının Tarihçesi

İpek böceğinin Anadolu'da yetiştirildiği ilk merkezlerden biri Ödemiş'in Birgi beldesidir. Ödemiş'te ipekli dokumacılığın hangi tarihte başladığına dair kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. İzmir Ticaret ve Sanayi Odası Mecmuası 1927 yılı 8. sayısının Ödemiş'i tanıtan yazıda, çok eski zamanlardan beri Ödemiş'te el dokuma tezgahlarında zarif ipekli kumaşlar ve peştamallar dokunduğu belirtilmektedir. (Önlü, 2010:48)

Geleneksel tezgahlarda dokunan ipek kumaş, hızlı üretilemez. İpek çözgü ipliklerini tezgaha aktarmak için zaman ve emek gerekir. Tezgahta 5-6 günde yapılan dizme ve yerleştirme işleminden sonra, ancak günde 25-30 mt. ipek kumaş dokunabilmektedir.

Ödemiş İpek firmasının kurucusu Halil Bayındır; 1940'lı yıllarda Ödemiş'te 100 adeti cezaevinde olmak üzere, 3250 adet el dokuma tezgahının mevcut olduğunu belirtirken, bugün yörede çalışan kara tezgahların sayısı sadece 10-15 civarındadır.

Ödemiş'te, kara tezgahlarda geleneksel yöntemlerle dokunmuş kumaşların ilk kullanım biçimlerinden biri, Cumhuriyet öncesinde Efeler'in bellerine bağladığı, önceleri pamuk daha sonra ise ipek ipliklerle dar dokunmuş '**Uladi yağlık**' tır. O dönemde bu mendiller dört kenarından bağlanarak içine 2 has ekmek ve 1 kg. akide şekeri almak üzere bohça yapılırdı. Bohça yapımına en uygun mendil ölçüsü 60cm. x 60cm. idi ve o dönemdeki dar dokumalar, eni 50-60cm. olacak şekilde üretilmiştir.

'**Uladi yağlık**'lardan sonraki kullanım biçimlerinden biri de, dar dokuma kumaşların 6 parçasının birbirine eklenmesiyle oluşturulmuş, yine Efeler için dikilmiş '**göynek**' lerdir. Efeler'den sonraki dönemlerde, Ödemiş İpeği sadece mendil yapımı için üretilmiştir. Fındikkabuğu ya da lacivert rengi doğal boyalarla kenarları boyanan mendillerin tek köşesinde küçük çiçek bezemesi olanları erkekler, dört kenarı oyali olanları ise kadınlar tarafından kullanılmıştır. Günümüzde ise, genç kızların çeyiz sandıklarına konulmak üzere hazırlanmış, kenarları iğne oyası ile süslü saf ipek mendiller olduğu gibi, uygun fiyatlı olarak topluca üretimi yapılmış farklı kalitelerde mendiller de mevcuttur. Ödemiş ve çevresinde, evlerde beslenen ipek böceklerinden elde edilen kozalardan geleneksel yöntemlerle elde edilen ipek ipliklerinden dokunan

kumaşlarla çarşaf, sünnet at örtüsü, peştamal, kadınların başına kullandığı bürdü yapılmıştır (Bayındır 2012a).

1984 yılından sonra, ipek ve pamuk ipliklerin yanında keten, rayon, polyester iplikler de kullanılmaya başlanmıştır; Bursa şehrinden temin edilen Dornier tezgahlarda 100-140cm. eninde kumaşlar dokunmaya başlanmıştır.

Günümüzde, Ödemiş İpekli Dokumaları nevresim takımlarında kullanılmak üzere büyük tezgahlarda 3mt. eninde dahi üretilebilmektedir (Ciritoglu 2012a).

Geçmişte ve Günümüzde Bölgede Üretilen Geleneksel Ürünler

Yağlık: Çeyiz için %100 ipekten 50 cm. eninde bezayağı olarak dokunur. Ürünün dört kenarı iğne oyası ile süslenir.

Pembezar: Atkı ve çözgüsü bükümlü ipek ipliğinden hazırlanan ve bezayağı olarak dokunan kumaş, bürümcük görünümündedir. Düz renk olanları erkekler, ön ve arka yan kısımları kırmızı ya da mavi çizgili olanları kadınlar tarafından kullanılırdı. Günümüzde kadın iç çamaşırı veya eşarp olarak az da olsa kullanılmaktadır.

Bürdü: %100 pamuk veya ipek olarak 50 cm. eninde, bezayağı olarak dokunan kumaştan hazırlanır. Tarlada çalışan kadınlar tarafından güneşten korunmak için kullanılır.

Peştamal: İş yaparken kullanılmak üzere giysilerin üzerine belden sarılarak kullanılır. %100 ipek, %100 pamuk veya çözgüsü ipek, atkısı pamuk ipliklerden 90 cm. eninde bezayağı olarak dokunur. Günümüzde banyo havlusu olarak kullanımı yaygındır.

Çiğ İpek Çarşaf: %100 ipek olarak 40-60 cm. enlerde bezayağı olarak dokunur. İstenen ende yatak çarşafı elde etmek için parçalar yan yana getirilerek dikilir.

İdare Bez: 45 cm. eninde saf ipek / pamuk karışımı bir kumaştır ve parçalar yan yana dikilerek yatak çarşafı elde edilir.

Havlu: İpek/pamuk karışımı havlu üzerine genellikle nakış işlenir ve çeyiz sandığında bulunur. Günümüzde, yüksek maliyet nedeniyle sadece sipariş üzerine üretimi yapılmaktadır.

Çaput Çul Yolluk: 75cm. veya 90 cm. eninde çözgüsü pamuk atkısı ipek olarak dokunur. Artık ipek iplikleri ve döküntülerle, evlerde kullanılmak üzere küçük halı veya yolluk haline getirilir (Ödemiş İpek Firmasının İşletme Tanıtım Bilgileri).

Günümüzde Ödemiş İpekli Dokuma kumaşlar ev dekorasyonunu tamamlayan örtü, perde, nevresim takımı veya fular, şal, eşarp, giysi yapımında kullanılmaktadır.

Ödemiş İpekli Dokuma Çeşitleri

5.1 %100 Saf İpek: Ödemiş İpeği, işlem görmemiş ham bir ipektir. Kullanım alanlarına göre farklı kalitelerde dokunmaktadır ve sınıflandırılması aşağıdaki şekilde yapılabilir :

- **Ham Kumaşlar:** Hiçbir işlem görmemiş gruptur. Üretilen kumaş yıkandığında % 10-15 çekme özelliğine sahiptir.
- **Banyolu Kumaşlar:** Kumaş dokunmadan, iplik çile halindeyken ipek lifi özel bir banyo ile nemlendirilir ve yapısı değiştirilir. Üretilen kumaş yıkandığında % 5-6 çekme özelliğine sahip olur.
- **Nano Kumaşlar:** Ödemiş İpeği'ne has tutum ve sertliği kaybetmeden kumaşın üzeri kimyasal bir madde ile kaplanarak, kumaşa su iticilik özelliği kazandırılır.
- **Ekstra Sık Kumaşlar:** Bu grup kumaşlar için sıklık çözgü ve atkıda 36tel/cm, kumaş ağırlığı 70- 72gr/m² olarak özel müşteriler için sipariş üzerine dokunmaktadır.
- **Hesap İşi (Antep işi, susma, kanaviçe...vb.) Yapılacak Kumaşlar:** Hesap işi işlemler için atkısı 180 denye (3 kat) sıklığı 18tel/cm, çözgüsü 56/60 denye sıklığı 36tel/cm olacak şekilde dokunan kumaşlardır (Ciritoglu 2010).

İşlem görmüş ipek ipliklerinin, 2200 tur bükülerek atkı ipliği olarak kullanılmasıyla **ipek bürümcük kumaşlar** elde edilir. 8 çözgüden biri boşta bırakılarak, bükümlü atkı ipliğinin kumaşı döndürerek, çözgü yönünde oluşan küçük kırıklarla, bürümcük haline getirmesi sağlanır. Haşlaması yapılan kumaş, son görünümünü alır.

Maliyeti yüksek olan %100 ipek **Dupyoni kumaşlar** ise, ithal Dupyoni ipek iplikleri kullanılarak tüketici talepleri doğrultusunda üretilebilmektedir.

Ödemiş'te yerleşik olarak üretim yapan firmalar Ödemiş İpeği dışında; çözgü iplikleri saf ipek iplik, atkı iplikleri ise pamuk, keten, rayon iplik olan 100cm.,140cm. ve 200cm. enlerinde kumaşlar da üretmektedirler (Bayındır 2012b). Ödemiş yöresine ait ipekli dokuma ürün çeşitleri aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir:

5.2. %50 Saf İpek %50 Pamuk: Çözgü ipliği olarak 56/60 denye saf ipek ipliği, atkı ipliği olarak farklı kalınlıklardaki pamuk ipliği kullanılan bezayağı dokuma kumaşlardır. Talep doğrultusunda çözgü ipliği pamuk, atkı ipliği ipek olarak dokunabilmektedir. Sıklık ve gramaj değişkendir.

5.3. %50 Saf İpek %50 Keten (Ödemiş Keteni): Çözgü ipliği olarak 56/60 denye saf ipek ipliği atkı ipliği olarak 22Nm keten ipliği kullanılan bezayağı dokuma kumaşlardır. Çözgüde sıklık 36tel/cm. iken, atkıda sıklık 22tel/cm. ile 27tel/cm. arasında değişmektedir. Kumaş yaklaşık 130 gr/m² ağırlığındadır.

5.4. %50 Saf İpek %50 Şantuk Rayon (Şantuk İpek): Çözgü ipliği olarak 56/60 denye saf ipek ipliği atkı ipliği olarak Flamlı rayon ipliği kullanılan kumaşlardır.

5.5. %50 Saf İpek %50 Rayon: Çözgü ipliği olarak saf ipek ipliği atkı ipliği olarak 150 denye floş kullanılan bezayağı dokuma kumaşlardır. Çözgü ve atkı sıklıkları 22 tel/cm. ile 28tel/cm. arasında değişmektedir. Kumaş yaklaşık 90-100 gr/m² ağırlığındadır.

5.6. %50 Saf İpek %25 Keten %25 Pamuk: Günümüzde üretimi yapılmamaktadır. Özel olarak tüketici istekleri doğrultusunda dokunabilmektedir (Bayındır 2012c).

Yukarıdaki ürünler dışında %100 pamuk, %100 keten ve pamuk / keten, pamuk / rayon, pamuk / polyester karışimli kumaşlar 45 cm. ile 2 mt. arasında değişen enlerde üretilebilmektedir. Kara tezgahlarda günlük 25-30 mt. kenarları çok düzgün kumaş üretimi yapılabilmektedir. Dornier tezgahlarda günlük 100 mt. üretim yapılabilmekte, ancak üretim esnasında kumaş kenarları otomatik olarak kesildiği için, kara tezgahlarda üretilen kumaşların kenar düzgünlüğü sağlanamamaktadır (Bayındır 2012d).

Ödemiş İpekli Dokuma kumaşları Türkiye genelindeki teknik okullarda; Halk Eğitim, Kız Meslek Lisesi, Pratik Kız Sanat Okulu, Olgunlaşma Enstitüsü, özel kurslar ve çeyiz evlerinde kullanılmakta, Kapalıçarşı ve ihracatçı firmalar aracılığı ile yurtdışına satışı yapılmaktadır (Bayındır 2012a).

SONUÇ

Türkiye, dünyada ipek böceği tohumu üreten sayılı ülkelerden biridir ve üretilen tohumlar kalite açısından, ülkeler arasında yapılan sıralamada ilk 3 basamakta yer almaktadır.

Kozabirlik 'Hibrit ve Damızlık Tohum Dağıtımı ve Yaş Koza Alımları Verileri', 2012 yılı bilgilerine göre Türkiye'de yaklaşık 2600 üreticinin, 6 bin kutu ipek böceği beslemesi ile 131 ton kadar yaş koza üretilmiştir. Son beş yılda ise, Türkiye için kutu başına yaş koza üretim ortalamaları 30kg. altında kalmıştır.

2012 yılı itibariyle Ödemiş'te, kaybolmaya yüz tutmuş ipek böcekçiliğinin ve Ödemiş İpekli Dokumaları'nın yaşatılması için yoğun çaba gösteren 3 firma kalmıştır ve yıllık toplam üretim miktarı 100.000 mt. civarındadır. Birgi'de sadece Mehmet Bey, geleneksel yöntemlerle Bursa'dan gelen kozalardan iplik çekimi yapmakta ve elde ettiği bükümsüz ipek ipliklerle çözgüsü 80 denye, atkısı 120-150 denye 50 cm. ende kumaşları kara tezgahta dokumaktadır (Ciritoğlu 2012a).

Şekil 0-1 Boncuklu Ödemiş İpeği'nin kara tezgahta dokunması (N.G.Değerli, Ödemiş,2012)

Üretim yapan firmalardan biri olan **Ödemiş İpek**, öncelikle Çin olmak üzere Brezilya, Paraguay ve Özbekistan'dan temin ettiği hammaddelerle, 45 cm. ile 3 mt. arasında değişen enlerde ipekli dokuma kumaş üretmektedir. 81 ilde 2600 teknik okul ile çalışmakta olan firma, saf ipek kumaş yanında keten, pamuk, rayon vb. karışımli kumaşları da imal etmektedir. Aynı firmanın yan markası olan Eke Tekstil / Hammam nevresim takımları pamuk / ipek karışımı ürünleri yurtdışına satılırken, Kapalıçarşı'da peştemal, şal gibi özel ürünleri bulunmaktadır (Bayındır 2012b).

Satış ve pazarlamasına İstanbul'dan yön veren **Hedef Tekstil**, yıllık toplam Ödemiş İpeği üretiminin % 50'sini gerçekleştirmektedir. Perakende ve toptan satış ağları ile yurtiçi müşterilerine, çalıştıkları çeyizevleri ve ihracat firmaları aracılığı ile yurtdışı müşterilerine ulaşabilmektedir. Ödemiş İpeği'nden mamul ürünlerin kullanımında ve saklama koşullarında karşılaşılan sorunları (su lekeleri, kumaş kırıkları, temizleme zorluğu..vb.) gidermek amacıyla piyasaya çıkardıkları teknolojik ürünler; geleneksel

özelliklerini de muhafaza ettiğinden, kullanıcılar arasında büyük beğeni toplamaktadır (Ciritoglu 2012a).

Günümüzde Ödemiş İpekli Dokumaları hayatta kalma mücadelesi vermektedir. Geleneksel, bizim kültürümüze ait ve tarihimizde yeri olan Ödemiş İpekli Dokumaları'nın bu mücadeleyi kazanabilmesi için, kamu ve özel sektörün sağlayacağı üretim ve tanıtım desteğine ihtiyacı bulunmaktadır. Üretimde yaşanan kalite sorunları ve pazarlama sıkıntıları; ancak titiz, sabırlı ve uzun vadeli çalışmalarla aşılabilecektir.

Öneriler

- İpekçiliğin tekrar canlandırılması için, Kozabirlik'in yaptığı çalışmalarla birlikte, devletin vereceği desteği artırması ve uzun dönemli proje planlarının yapılması önemli rol oynayacaktır.
- Yaş kozadan mamul maddeye dönüşüncüye kadar 14 misli katma değer yaratan ipekböcekçiliğinin desteklenmesi ve yaşatılması; istihdam, döviz gelirinin yanısıra tarihi ve kültürel değerlerimizin devamlılığını sağlayacaktır.
- Evlerde kontrolsüz şekilde yapılan koza üretimi yerine, yılda 6 defa ürün elde edilen Uzakdoğu ülkelerinin entegre tesisleri model alınarak, modern tarım teknolojisi ve entegre tesisler ile desteklenmiş bir üretim hedeflenmelidir. Elde edilen ürünün, kalitesi ve standardı yükseltilirken, maliyetlerde aşağı çekilmiş olacaktır. (Karaca, 2008:1)
- Ödemiş'te yerleşik olarak üretime devam eden firmaların, kumaş üretimi yanında, etkili satış ve pazarlama faaliyetlerinde bulunmaları ipekli dokumaların kullanım alanlarının artmasında faydalı olacaktır.
- Yörede kadınların çoğu, el sanatları ile uğraşarak; değişik ürünlerde kullandığı Ödemiş ipekli kumaşlarının tanıtımını yapmaya, kullanımını yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Bitmiş ürünler, Türkiye'deki 2.büyük açık pazar olan Ödemiş Kadınlar Pazarı'nda cumartesi günleri satışa sunulmaktadır.
- Ödemiş'te 7 yıl önce üreticilerin kurduğu el sanatları kooperatifinin Turizm ve Sanayi Bakanlıklarının, fuar ve pazar desteğine ihtiyacı vardır.
- Ödemiş İpekli El Dokumaları Müzesi kurularak, daha etkileyici tanıtım, reklam ve pazarlama faaliyetleri yapılabilir.
- Son 3 yılda %70 oranında üretim kaybının yaşandığı Ödemiş İpekli Dokumaları'nı, ünlü moda tasarımcılarının koleksiyonlarında kullanması, iç ve

dış piyasada tüketiciler tarafından ürünlerin bilinmesini ve tanınmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

2011 Yılı İpekböceği Ekonomik Raporu, Ocak 2012

BAYINDIR, Eyüp (2012a) Ödemiş İpek Firma Sahibi, Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul, 3 Eylül 2012

BAYINDIR, Eyüp (2012b) Ödemiş İpek Firma Sahibi, Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul, 1 Kasım 2012

BAYINDIR, Hasan(2012c) Ödemiş İpek Firması İmalat Müdürü, Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul,3 Kasım 2012

BAYINDIR, Hasan(2012d) Ödemiş İpek Firması İmalat Müdürü, Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul,7 Kasım 2012

CİRİTOĞLU, Serkan (2010) Hedef Tekstil Firma Sahibi, Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul, 18 Aralık 2010

CİRİTOĞLU, Serkan (2012a) Hedef Tekstil Firma Sahibi, Derleme Yeri ve Tarihi: İzmir, 22 Ağustos 2012

CİRİTOĞLU, Serkan (2012b) Hedef Tekstil Firma Sahibi, Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul, 30 Ekim 2012

DÖLEN, E., "Tekstil Tarihi", İstanbul,1992, s.141

http://www.koksav.org.tr/ebulten/eyl-ek-kas2008/081127_hk_ekaraca.html
(11.07.2012)

E. KARACA, "Bursa'da İpekböcekçiliği ve İpek Üretiminde Mevcut Durum, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı Bülteni, Yıl: 2008, Ay: Eylül-Ekim-Kasım.

GÜL, Cemile, (2012) Cemile Gül El Sanatları Galerisi Firma Sahibi, Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul, 31 Ağustos 2012

Hedef Tekstil Firmasının İşletme Notları

Kozabirlik, "Hibrit ve Damızlık Tohum Dağıtımı ve Yaş Koza Alımları Verileri", 2012

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/view/1187/1177> (30.10.2012)

MEMİOĞLU, Z., “Tanzimat Devri Sanayi Krizi, A.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi”, Sayı:20 Yıl: Erzurum 2002, s.211.

Ödemiş İpek Firmasının İşletme Tanıtım Bilgileri

ŞAHİN, Derya, (2012) Derya Şahin El Sanatları Galerisi Firma Sahibi, Derleme Yeri ve Tarihi: İstanbul, 02 Kasım 2012